

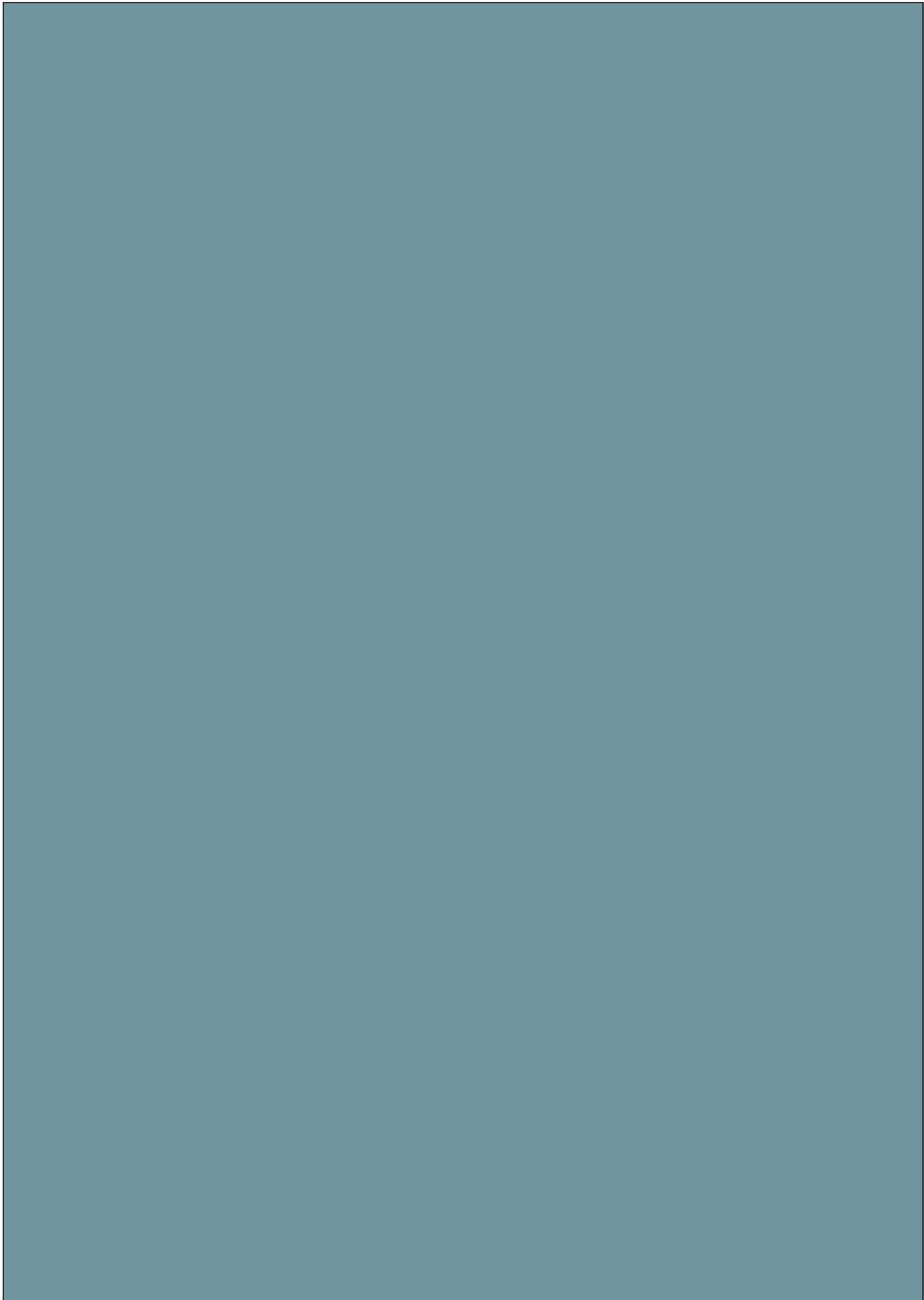
REGERINGEN

Frit valg – bedre sammenheng

Finansministeriet

OKTOBER 2017

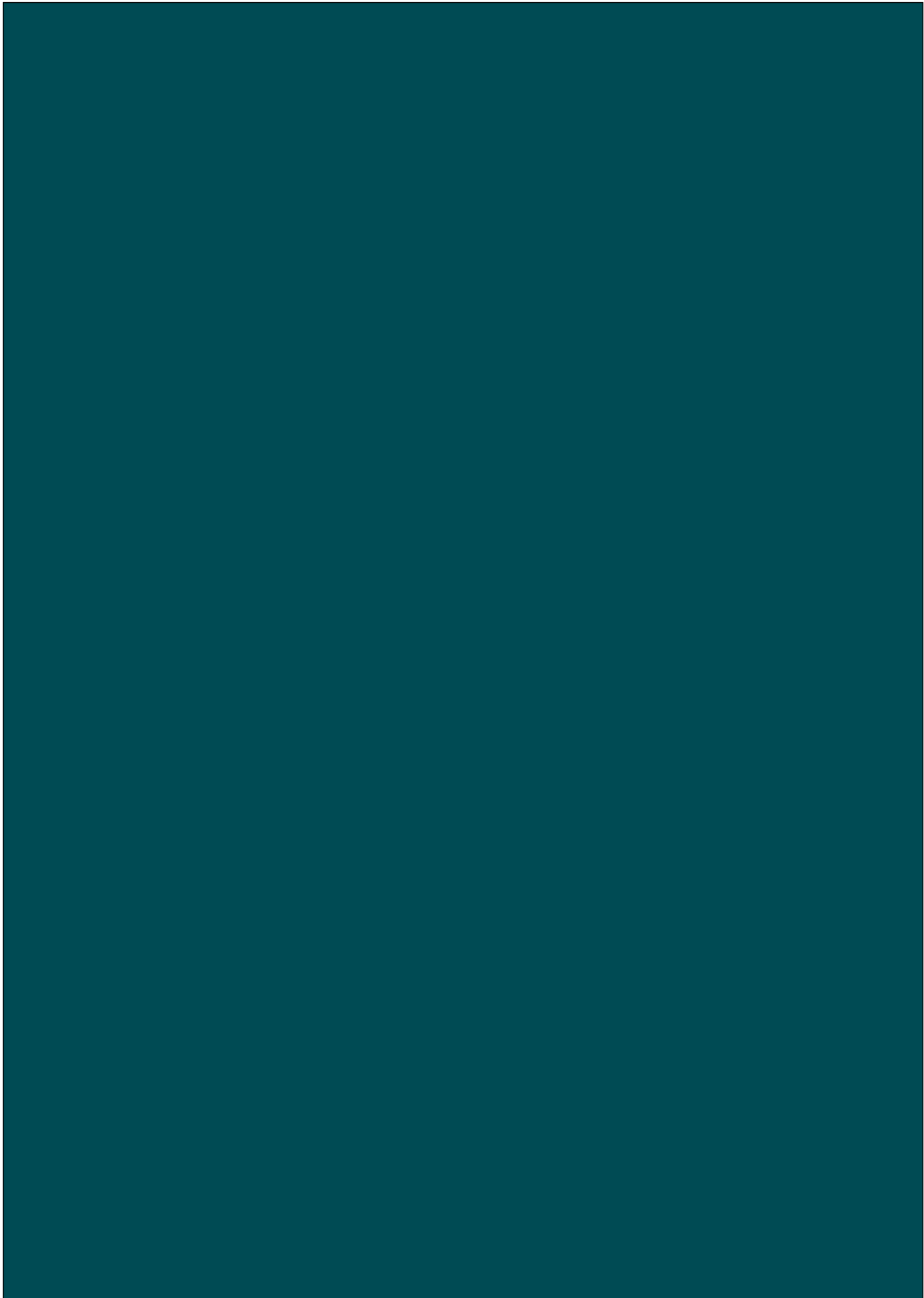

REGERINGEN

Frit valg – bedre sammenheng

Finansministeriet

OKTOBER 2017

Frit valg for alle

Danmark er et enestående velfærdssamfund præget af personlig frihed for det enkelte menneske. Det er et godt udgangspunkt og en arv, regeringen vil forvalte med omhu. Regeringen ønsker derfor at sikre en stadigt større selvbestemmelse i hverdagen for den enkelte borger og skabe en offentlig sektor, der sætter borgeren først.

I foråret 2017 lancerede regeringen arbejdsprogrammet for den kommende sammenhængsreform, som har til formål at forny den offentlige sektor og bringe borgeren i centrum. Et styrket frit valg for borgeren er en del af sammenhængsreformen.

Frit valg giver borgeren frihed til selv at vælge imellem velfærdsydelser og vælge netop det tilbud, som opfylder den enkeltes behov bedst muligt. Det gælder, uanset om det drejer sig om hjemmehjælp, mad i ældreplejen, dagtilbud eller behandling på sygehuset. Borgerens behov kommer i første række.

I dag har vi allerede frit valg på en lang række velfærdsområder. Det giver borgeren indflydelse på sit eget liv, og det skaber sund konkurrence mellem både offentlige og private leverandører, som kan være med til at løfte kvaliteten i de ydelser, borgeren modtager.

Det var under VK-regeringen i 00'erne, at frit valg for alvor blev indført og udvidet på en række af de store velfærdsområder. Siden valget i 2015 er der også blevet lanceret en række initiativer, der styrker borgernes valgmuligheder i forhold til blandt andet sygehusbehandling, udredning, valg af tandpleje, dagtilbud og hjemmehjælp.

Med dette udspil vil regeringen endnu engang udvide det frie valg til nye områder og styrke de eksisterende fritvalgsordninger.

Derudover vil regeringen gennemføre et servicetjek af det frie valg på de større velfærdsområder og se på, hvordan det frie valg i dag bliver anvendt af borgerne, og hvor der er mulighed for at styrke borgerens frie valg og selvbestemmelse. Endelig skal servicetjekket undersøge, hvordan man kan udvide og nytænke det frie valg på velfærdsområderne, så der kan udvikles endnu bedre modeller for frit valg.

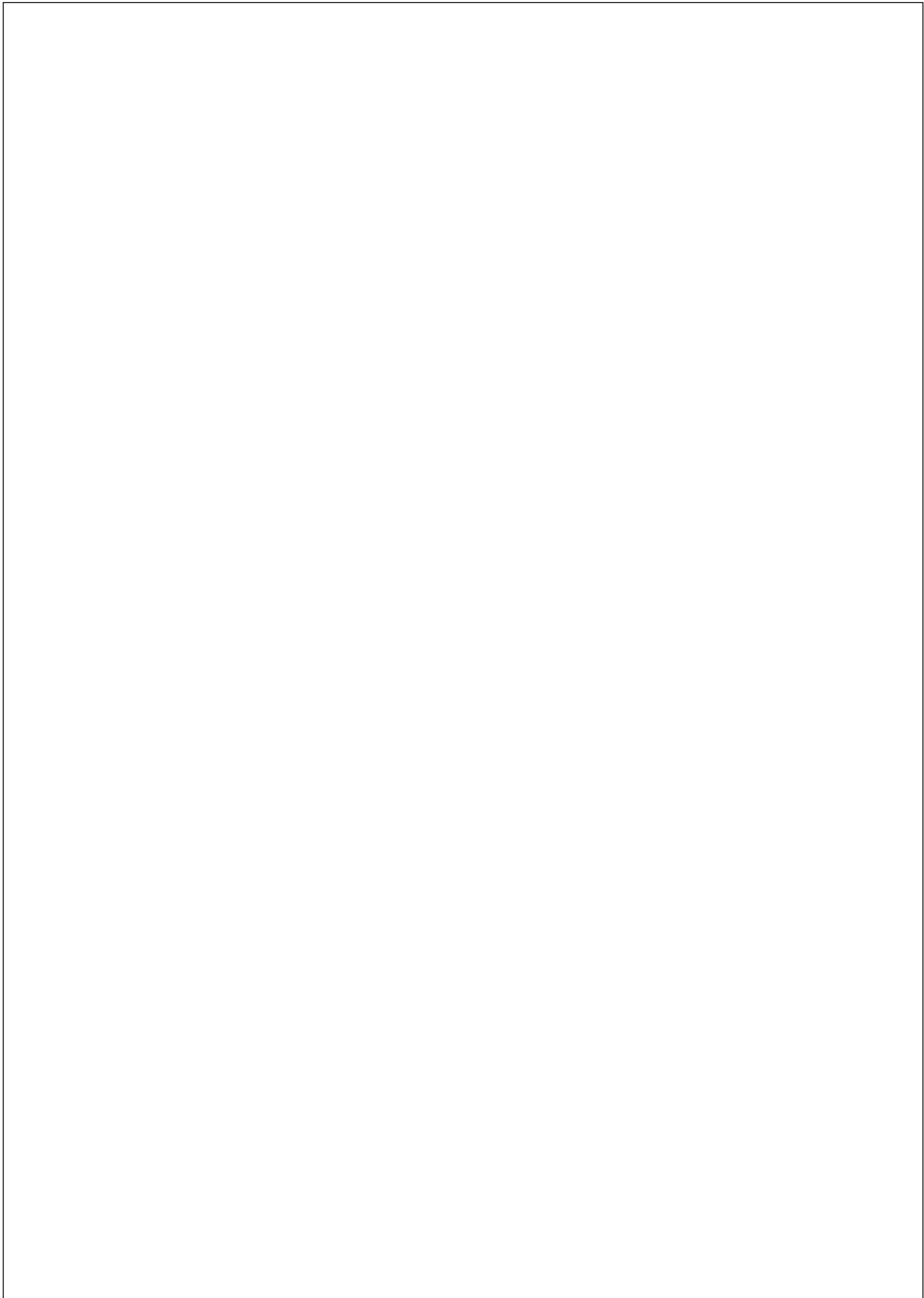
Konkret udvider og styrker regeringen det frie valg med følgende initiativer:

Boks 1

Initiativer som styrker og udvider det frie valg for borgerne

- Patienter får ret til frit at vælge genoptræning hos en privat leverandør, hvis det offentlige ikke kan tilbyde genoptræning inden for syv dage efter udskrivning fra sygehuset.
 - Der laves en forsøgsordning på ældreområdet, hvor der afprøves nye former for inddragelse af private leverandører i forbindelse med frit valg af rehabiliteringsforløb og mad til ældre.
 - Regeringen vil have bedre information om det frie valg i ældreplejen og ønsker at aftale dette med KL og erhvervsorganisationerne.
 - Regeringen vil lave et servicetjek af frit valg og undersøge, hvordan man kan udvide, nytænke og styrke det frie valg på velfærdsområderne.
-

Initiativerne vedrørende genoptræning og forsøgsordningen på ældreområdet vil blive drøftet i forbindelse med forhandlingerne om finansloven for 2018. Servicetjekket afsluttes i januar 2018. Derefter vil forslagene blive løftet ind i arbejdet med sammenhængsreformen. Initiativet vedrørende bedre information om det frie valg i ældreplejen vil indgå i forhandlingerne om kommunernes økonomi for 2019.

Frit valg er indført på mange områder

De borgerlige regeringer i 00'erne styrkede borgernes frie valg markant. Det har medført, at borgerne har fået en række nye rettigheder og mulighed for at vælge mellem flere leverandører af velfærdsydelser.

VK-regeringen indførte blandt andet det udvidede frie sygehusvalg, hvor borgerne fik retten til at blive behandlet på et privathospital, hvis det offentlige ikke kunne give behandling inden for først 60 dage og fra 2007 30 dage. Det er en vigtig rettighed for den enkelte borger, der sikrer en hurtig behandling – uanset om det er på et offentligt eller privat sygehus. Derudover fik borgerne ret til frit at kunne vælge leverandør af hjemmehjælp, ældreplejebolig, hjælpemiddel og dagtilbud.

Desuden blev en række eksisterende fritvalgsordninger styrket under de borgerlige regeringer i 00'erne. Det var eksempelvis tilfældet med indførslen af mere frit skolevalg i 2005, hvor forældre fik ret til frit at vælge folkeskole til deres børn inden for og på tværs af kommunegrænser.

Frit valg har også været en central prioritet for de borgerlige partier siden valget i 2015, hvor en række væsentlige initiativer vedrørende frit valg er blevet præsenteret.

Boks 2

Fritvalgsinitiativer præsenteret siden valget 2015

Det udvidede frie sygehusvalg

I 2016 fik patienter igen ret til at blive behandlet på et privathospital, hvis det offentlige ikke kunne behandle dem inden for 30 dage (det udvidede frie sygehusvalg). Dette gælder, uanset om man lider af en fysisk eller psykisk sygdom. Derudover fik patienter ret til at blive udredt på et privathospital, hvis det offentlige ikke har kapacitet til at udrede dem inden for 30 dage.

Frit valg af tandpleje

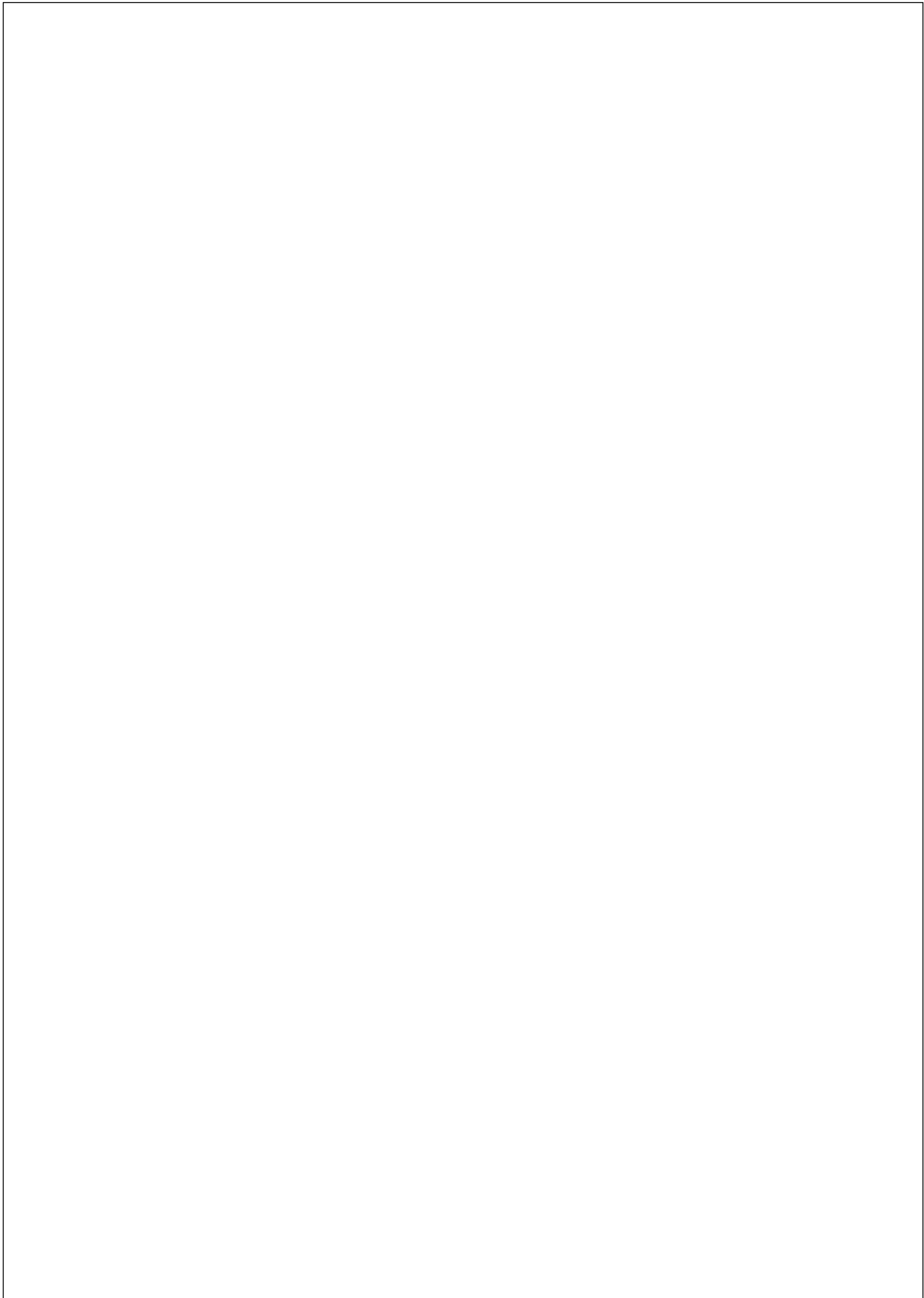
Fra 1. januar 2018 genindføres retten til, at forældre kan vælge, om deres børn skal behandles i den kommunale tandpleje eller hos privatpraktiserende tandlæge. Samme ret indføres for ældre og mennesker med vidtgående fysiske eller psykiske handicap.

Styrket frit valg på dagtilbud

I juni 2017 blev der indgået aftale om en række fritvalgsinitiativer på dagtilbudsområdet, der skal sikre, at børnefamilier får en lettere hverdag. Forældrene får blandt andet en ny informationsportal til valg af dagtilbud, og de får ret til at lade barnet blive stående på venteliste til favoritdagtilbuddet, selv om de tager imod en anden plads. Samtidig får de mulighed for at pege på den dagplejer eller daginstitution, som de ønsker. Desuden får forældre på barsel ret til deltidsplads til søskendebørn, og forældre med skæve arbejdstider får mulighed for at kombinere dagtilbud med tilskud til fleksibel pasning hjemme i trygge rammer.

Tryghed om det frie valg på ældreområdet

Siden ændringen af reglerne om frit valg under S-R-SF-regeringen i 2013 har der været en kraftig stigning i antallet af konkurser blandt private leverandører i hjemmeplejen. Konkurserne skaber utryghed for de ældre, deres pårørende og de ansatte. Regeringen har derfor i oktober 2017 indgået aftale med alle Folketingets partier om en række konkrete initiativer, der skal forebygge konkurser i ældreplejen og dermed skabe tryghed om det frie valg for de ældre. Af aftalen fremgår det, at kommunerne fremadrettet skal sikre, at de indgår kontrakt med robuste virksomheder, og at serviceloven ændres, så kommunerne forpligtes til løbende – og mindst en gang årligt – at efterberegne deres afregningspriser. Derudover indføres et lovkrav om, at kommunerne fremadrettet skal have beredskabsplaner, som beskriver håndteringen af eventuelle konkurser i hjemmeplejen.

Regeringen udvider det frie valg yderligere

Med udspillet ønsker regeringen at styrke borgernes frie valg. Konkret styrkes det frie valg med tre initiativer:

- For det første ønsker regeringen at indføre en ret til frit valg i forbindelse med genoptræning.
- For det andet ønsker regeringen at styrke det frie valg på ældreområdet inden for områder som madservice og rehabiliteringsforløb.
- For det tredje ønsker regeringen, at der skal gives bedre information om det frie valg i ældreplejen.

De tre initiativer er nærmere beskrevet nedenfor.

Frit valg af genoptræning

Hurtig og effektiv genoptræning efter en ulykke eller et sygdomsforløb er afgørende for, at man som borger kan genvinde funktionsevnen. Det betyder, at man som borger hurtigere kan blive rask og vende tilbage til sit normale liv og sit arbejde.

Genoptræningsindsatsen går i dag på tværs af regioner og kommuner. Kommunerne er ansvarlige for at yde tilbud om genoptræning til borgerne på baggrund af den genoptræningsplan, som sygehuset skal sende til kommunen senest på udskrivningstidspunktet.

I nogle situationer oplever borgerne desværre, at der går for lang tid, inden den kommunale genoptræningsindsats bliver sat i gang. Det kan være en forhindring for borgerens mulighed for at vende fuldt tilbage til sit normale liv så hurtigt som muligt.

Regeringens forslag om frit valg af genoptræning skal sikre, at patienter frit kan vælge et tilbud fra en privat leverandør, hvis det offentlige ikke kan tilbyde genoptræning til patienten hurtigt efter udskrivning fra sygehuset.

Konkret vil regeringen indføre en lovbaseret rettighed, så borgere sikres ret til at vælge et privat alternativ, hvis kommunen ikke kan tilbyde opstart af genoptræningen senest syv dage efter udskrivningsdatoen. Denne model svarer til det udvidede frie sygehusvalg, hvor der er ret til behandling i privat regi, hvis ventetiden til behandling på offentligt sygehus overstiger 30 dage.

Forsøg med styrket frit valg på ældreområdet

Siden 00'erne er der flere og flere ældre borgere, der vælger og efterspørger hjemmehjælp, madservice og andre ydelser fra private leverandører. Derfor er der behov for, at fritvalgsordningerne på ældreområdet er så gode og velfungerende som muligt.

Regeringen vil styrke borgernes frie valg på ældreområdet ved at afprøve nye former for frit valg og inddragelse af private leverandører. Regeringen har i den forbindelse særligt fokus på rehabiliteringsforløb og madservice til ældre.

I første omgang har regeringen afsat midler til at gennemføre en række forsøg, der kan bidrage til viden om, hvordan det frie valg kan styrkes på disse områder.

I dag har ældre borgere ikke frit valg, når det gælder rehabiliteringsforløb. Ved indførelsen af rehabiliteringsreglerne var man bekymret for, at det kun var en mindre del af de private leverandører, som ville kunne løfte opgaven med komplekse og tværfaglige rehabiliteringsforløb.

Sidenhen har en række kommuner dog valgt at inddrage private leverandører til rehabilitering. Det giver et godt afsæt for forsøgsordningen, der mere systematisk afprøver, hvordan private leverandører kan bidrage til bedre rehabiliteringsforløb, hvor borgerne har mere valgfrihed.

I forhold til madservice til ældre skal kommunerne i dag tilbyde borgerne, at de kan vælge imellem flere leverandører. Hvis der ikke er mindst to leverandører at vælge imellem, skal kommunen tilbyde borgerne et fritvalgsbevis, som giver borgeren "pengene i hånden" og mulighed for at vælge mad fra fx den lokale slagter.

Fritvalgsbeviser giver borgeren en stor grad af selvbestemmelse, og fritvalgsbeviser kan derfor bidrage til at udvikle det frie valg for borgerne. Derfor kan det i forbindelse med forsøgsordningen afprøves, hvordan borgerens frie valg kan styrkes inden for madservice, herunder i kommuner, der allerede i dag har flere leverandører, og hvor et fritvalgsbevis derfor er frivilligt.

Kommunerne kan ansøge om midler til at dække omkostninger i forbindelse med udvidelse af det frie valg. Forsøgsordningen skal løbe i en fireårig periode.

En vigtig del af forsøgsordningen vil omfatte erfaringsopsamling, evaluering og tilpasning af modeller med private leverandører med henblik på udbredelse til flere kommuner.

Bedre information om det frie valg i ældreplejen

En forudsætning for at gøre brug af det frie valg er, at borgerne kender til muligheden og kan få et overblik over de forskellige leverandører i kommunen.

Kommunerne er i dag forpligtet til at informere borgerne om muligheden for det frie valg i ældreplejen, samt hvilke godkendte leverandører borgerne kan vælge imellem. Det er imidlertid op til kommunerne selv at tilrettelægge, hvornår og hvordan der informeres om det.

En undersøgelse af konkurser på hjemmehjælpsområdet viser, at langt størstedelen af kommunerne allerede informerer borgerne om det frie valg i forbindelse med visitation. Dog føler flere af modtagerne ikke, at de har kendskab til muligheden for at vælge en privat leverandør.

Regeringen ønsker derfor at aftale med KL, at der med den fornødne inddragelse af erhvervsorganisationerne skal arbejdes for bedre information om det frie valg. Regeringen og KL kan på den baggrund i fællesskab formulere anbefalinger om, hvordan der informeres bedre om det frie valg og skabes et bedre overblik for borgerne, fx ved at kommunerne oplyser om det frie valg ved førstegangsvisitation, revisitation, og når der kommer nye leverandører.

Regeringen foretager et servicetjek af frit valg

I løbet af de sidste årtier er frit valg blevet udvidet til langt hovedparten af velfærdsområderne, fx ældre-, sundheds- og socialområdet. Det er væsentligt, at fritvalgsordningerne også i fremtiden kommer til at fungere optimalt, i takt med at de udvides og styrkes. Frit valg har betydning for kvaliteten af den ydelse, borgeren får, og dermed for den enkeltes livskvalitet.

Regeringen vil derfor undersøge, hvordan det frie valg kan udvides til også at omfatte nye områder samt styrke de eksisterende fritvalgsordninger – eksempelvis på flere dele af det kommunale sundhedsområde. Det skal også undersøges, hvordan frit valg kan styrkes via fx øget gennemsigtighed, voucherordninger, portaler til sammenligning af ydelser mm. Derudover skal det i servicetjekket undersøges, om der kan udvikles nye modeller for frit valg. Dette kunne eksempelvis være nye modeller for frit valg, hvor private leverandører inddrages via udbud.

Disse undersøgelser gennemføres som led i et servicetjek af frit valg på de større velfærdsområder. Konkret vil regeringen gennemføre servicetjek på ældre-, dagtilbuds-, social-, undervisnings-, uddannelses- og sundhedsområdet.

Servicetjekket skal indeholde en kortlægning af, hvor der eksisterer frit valg, samt hvilke muligheder der er for frit valg på velfærdsområderne. Det skal samtidig inkludere en vurdering af, hvor det frie valg fungerer og ikke fungerer efter hensigten, og hvad der ligger til grund herfor. Endeligt skal servicetjekket belyse, hvordan fritvalgsordningerne kan indrettes, så de understøtter kvalitet, konkurrence og mest mulig velfærd for pengene.

Servicetjekket afsluttes i januar 2018. Derefter vil forslagene blive løftet ind i arbejdet med sammenhængsreformen.

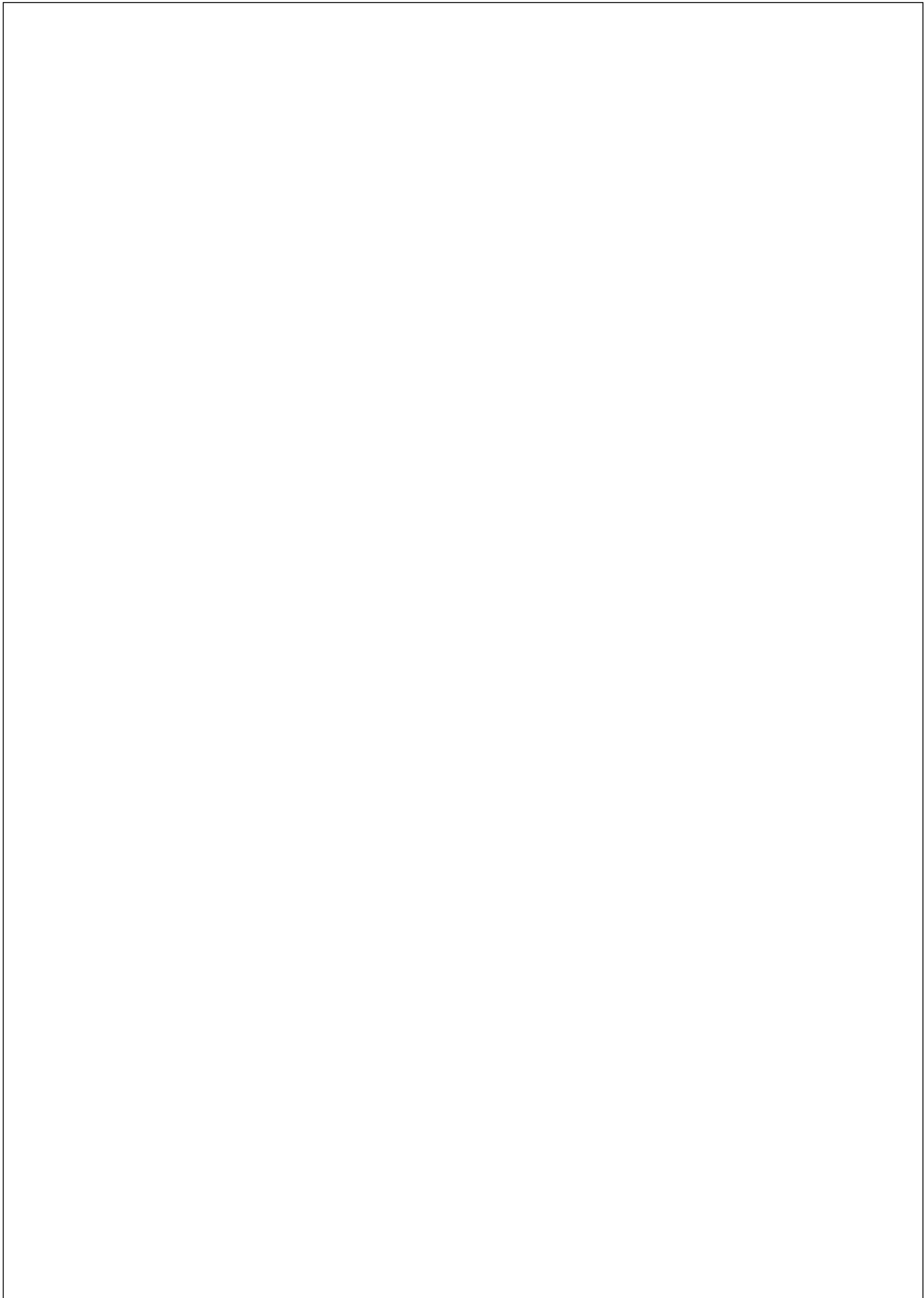
Økonomi

Regeringen lægger op til, at initiativerne vedrørende genoptræning og forsøgsordningen på ældreområdet, bliver finansieret af velfærdsreserven afsat på regeringens finanslovsforslag for 2018.

Initiativet vedrørende genoptræning vil kræve finansiering svarende til 61 mio. kr. i 2018, for at nedbringe ventetiden, og 50 mio. kr. årligt fra 2019 og frem.

Initiativet vedrørende styrket frit valg på ældreområdet vil kræve finansiering svarende til 25 mio. kr. årligt i perioden 2018-2021.

Denne udmøntning af velfærdsreserven vil indgå som regeringens forslag til fordelingen af midlerne i forbindelse med forhandlingerne om finansloven for 2018.

2017/18:10

Oktober 2017

Finansministeriet
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Tlf.: +45 3392 3333
E-mail: fm@fm.dk

ISBN 978-87-93635-07-4 (pdf version)

Design, omslag: e-Types
Foto: Getty Images og Johnér Bildbyrå AB

Publikationen kan hentes på:
fm.dk / regeringen.dk

Finansministeriet
Christiansborg Slotsplads 1
1218 København K
Tlf.: +45 3392 3333